

MATERIAŁY Z EPOKI BRĄZU I ŻELAZA

BRONZE AND IRON AGE ARTEFACTS

Badania wykopaliskowe ukierunkowane na rozpoznanie grobowca „kujawskiego” nr 2 kultury pucharów lejkowatych na stanowisku 1 w Gaju, dostarczyły również nielicznych materiałów zabytkowych z epoki brązu i żelaza. Obszar badań wykopaliskowych pokryty został siatką odcinków wielkości 5×5 m i eksplorowany warstwami mechanicznymi łącznie z warstwą orną, która została przesiana na sitach. Zastosowana dokładna metoda eksploracji powierzchni stanowiska, w tym przesiewanie warstwy ornej i dokumentowanie położenia ruchomego materiału ceramicznego w obrębie poszczególnych metrów kwadratowych każdego odcinka, spowodowała, że możemy uznać z dużym prawdopodobieństwem, iż pozyskano cały dostępny ruchomy materiał zabytkowy.

Wydobyty w ten sposób ruchomy materiał zabytkowy dostarczył 186 fragmentów ceramiki kultury łużyckiej oraz 149 fragmentów, wyłącznie ręcznie lepionej, ceramiki kultury przeworskiej. Jest to bardzo drobny i silnie zniszczony materiał ceramiczny posiadający tylko w wyjątkowych przypadkach walory chronologiczne.

Ceramikę kultury łużyckiej zarejestrowano w odcinkach: 2–4, 6, 8–13, 18–20, 22, 25–36, 38–41, 43–48, 51–55, 58–60, 62, 65, 83–85, 89, 101 i 107 (tabela 96, płyta DVD). Najwięcej ułamków pozyskano w trakcie przesiewania warstwy ornej – 56 fragmentów (ryc. 274; 285, płyta DVD). W warstwach mechanicznych (o miąższości 10 cm każda) notowano je w nieco większej liczbie; w warstwie I – 39 sztuk, II – 31 i 14 w warstwie III (ryc. 275–277; 286–287, płyta DVD). W warstwach IV, VI–VIII i X–XI pozyskano od 1 do 8 fragmentów, a w V – 13 ułamków (ryc. 278–284; 287–289, płyta DVD). W poszczególnych odcinkach badawczych i w warstwach mechanicznych najczęściej notowano pojedyncze ułamki ceramiki, wyjątkowo w warstwie ornej w odcinkach: 28–7, 40–9, 43–6 i 45 również 6 fragmentów. W warstwie I ich liczba w poszczególnych odcinkach wahała się od 1 do 4, w warstwie II od 1 do 6, warstwie III i IV od 1 do 3 i w warstwie V od 1 do

The excavations aimed at researching the “Kuyavian” long barrow no. 2 of the Funnel Beaker culture at site 1 at Gaj, also yielded artefacts from the Bronze and Iron Age. The excavated area was covered with a grid dividing it into sections 5×5 m in size, explored by means of mechanical layers. The arable layer was also sieved. The precise method used to explore the surface of the site, including sieving the arable layer and documenting the location of movable ceramic material within individual square meters of each section, meant that we can conclude, with high degree of probability, that all available movable artefacts have been obtained.

The unearthed artefacts include: 186 fragments of pottery of the Lusatian culture and 149 fragments of pottery of the Przeworsk culture (only hand-made pieces were found). All of the artefacts are very fragmented and damaged. Only scarce fragments have any chronological value.

Pottery of the Lusatian culture was found in the following sections: 2–4, 6, 8–13, 18–20, 22, 25–36, 38–41, 43–48, 51–55, 58–60, 62, 65, 83–85, 89, 101 and 107 (table 96, DVD). The majority of fragments were found during the sieving of the arable layer – 56 fragments (fig. 274; 285, DVD). In the mechanical layers (10 cm thick each) the frequency of the unearthed artefacts was higher: 39 artefacts in layer I, 31 artefacts in layer II and 14 artefacts in layer III (fig. 275–277; 286–287, DVD). 1–8 fragments were found in layers: IV, VI–VIII and X–XI, 13 fragments were found in layer V (fig. 278–284; 287–289, DVD). Some sections and mechanical layers contain only single pottery vessel sherds. Exceptionally in the arable layer in sections: 28–7, 40–9, 43–6 and 45, 6 fragments were found. In layer I their number in separate sections ranged from 1 to 4, in layer II from 1 to 6, in layers III and IV from 1 to 3 and in layer V from 1 to 5. In other cases only single frag-

5 ułamków. W pozostałych były to pojedyncze fragmenty, za wyjątkiem warstwy VIII, gdzie w odcinku 27 zlokalizowano 4 ułamki ceramiki.

W warstwie ornej i w warstwie I materiał ceramiczny kultury lużyckiej zarejestrowano w nasypie grobowca. Począwszy od warstwy II do warstwy XI notowany był w niewielkich ilościach we wkopie nowożytnym znajdującym się w nasypie tuż za czołem grobowca. Pozostałe ułamki zostały znalezione poza zarysem obiektu (por. ryc. 274–284, płyta DVD).

Z kolei materiały kultury przeworskiej zarejestrowano w odcinkach: 2–6, 12, 13, 19, 21, 23, 25, 26, 30–34, 37–39, 41, 42, 47, 48, 54, 60, 66, 83–88, 90 i 108 (tabela 97, płyta DVD). Z przesiewania warstwy ornej uzyskano jedynie 14 fragmentów ceramiki kultury przeworskiej (ryc. 290; 297, płyta DVD). W warstwach mechanicznych (o miąższości 10 cm każda) zarejestrowano je w nieco większej liczbie, zwłaszcza w warstwie I, skąd pochodzi 29 ułamków (ryc. 291; 298, płyta DVD), w warstwie II – 20 (ryc. 292; 299, płyta DVD) i 30 fragmentów w warstwie III (ryc. 293; 300, płyta DVD). W warstwie IV odkryto 15 ułamków (ryc. 294; 301, płyta DVD), w V – 14 (ryc. 295; 302, płyta DVD), a w warstwie VI – 17 fragmentów (ryc. 296; 303, płyta DVD). Ostatnie 5 fragmentów pozyskano z warstwy VII (ryc. 304, płyta DVD). W poszczególnych odcinkach badawczych i w warstwach mechanicznych najczęściej notowano pojedyncze ułamki ceramiki, wyjątkowo w warstwie ornej, w odcinku 39, odkryto 4 fragmenty. W warstwie I ich liczba w poszczególnych odcinkach wahała się od 1 do 4, podobnie w warstwie II i od 1 do 7 w warstwie III. W warstwie IV od 1 do 2, wyjątkowo 7 w odcinku 48, w warstwie V od 1 do 2 ułamków, a w VI 3 egzemplarze w odcinku 37, a 2 w odcinku 48. Wyróżnia się na tym tle odcinek 90, gdzie w warstwie V odkryto 9 ułamków ceramiki, a w warstwie VI – 12 fragmentów.

W warstwie ornej i w warstwie I materiał ceramiczny kultury przeworskiej występował zarówno w obrębie grobowca, zwłaszcza w zasięgu wkopu nowożytnego, jak i poza nim. Natomiast od warstwy II po warstwę VI znajdowany był wyłącznie poza jego zarysem, przede wszystkim w części północnej wykopu głównego (ryc. 292–296, płyta DVD) oraz w pozostałych wykopach w ich częściach południowych położonych bliżej grobowca (ryc. 299–304, płyta DVD).

Jak wspomniano wyżej, pozyskany materiał ceramiczny jest bardzo drobny, najczęściej o znacznie zniszczonych powierzchniach zewnętrznej i wewnętrznej. Sprawia więc duże trudności rozdzielenie go na fragmenty należące do ceramiki cienkościenniej, o powierzchni gładkiej lub lekko szorstkiej, którą możemy zaliczać do tzw. ceramiki stołowej i grubościenniej o powierzchniach szorstkich, określanej jako ceramika kuchenna.

ments of pottery were found, except for layer VIII, where in section 27, 4 vessel sherds were found.

In the arable layer and in layer I the pottery of the Lusatian culture was found in the embankment of the long barrow. Very small numbers of artefacts of that type were found within layers II–XI in the early modern age trench, situated in the embankment right behind the front of the long barrow. Other sherds were found outside the boundaries of the feature (cf. fig. 274–284, DVD).

Artefacts of the Przeworsk culture were found in the following sections: 2–6, 12, 13, 19, 21, 23, 25, 26, 30–34, 37–39, 41, 42, 47, 48, 54, 60, 66, 83–88, 90 and 108 (table 97, DVD). Only 14 pottery fragments of the Przeworsk culture were found in the arable layer (fig. 290; 297, DVD). They were found in larger quantities in the mechanical layers (each 10 cm thick). They were especially abundant in layer I, where 29 fragments were found (fig. 291; 298, DVD), in layer II – 20 fragments (fig. 292; 299, DVD) and in layer III – 30 fragments (fig. 293; 300, DVD). 15 fragments were found in layer IV (fig. 294; 301, DVD), 14 in layer V (fig. 295; 302, DVD), and 17 in layer VI (fig. 296; 303, DVD). The last 5 fragments were found in layer VII (fig. 304, DVD). Some sections and mechanical layers contained only pottery vessel sherds. An exception is section 39 where 4 fragments were found in the arable layer. In layers I and II their number ranged between 1–4 fragments, similarly in layer III – from 1 to 7 fragments, in layer IV – from 1 to 2 fragments (although in section 48 – 7 fragments were found) in layer V from 1 to 2 sherds. In layer VI, 3 fragments were found in section 37 and 2 fragments in section 48. Section 90 is special, as in its layer V, 9 pottery sherds found, while layer VI contained 12 fragments.

In the arable layer, as well as in layer I, ceramic artefacts of the Przeworsk culture were found within the boundaries of the long barrow, mostly within the early modern age trench, but also outside it. From layer II to layer VI artefacts were found exclusively outside the boundaries of the long barrow, primarily in the northern part of the main trench (fig. 292–296, DVD) and in the other trenches in its southern part, near the long barrow (fig. 299–304, DVD).

As mentioned above, the obtained ceramic material is very fine, most often with significantly damaged external and internal surfaces. Therefore, it is very difficult to divide it into fragments belonging to thin-walled pottery, with a smooth or slightly rough surface, which could be

W przypadku materiałów kultury łużyckiej wyjątkowo możemy wydzielić tylko kilka ułamków naczyń o gładkich powierzchniach barwy czarnej. Odkryto je w warstwie ornej odcinka 28, gdzie znaleziono niewielki fragment krawędzi naczynia barwy czarnej (ryc. 173: 5) i w warstwie ornej odcinków 26 oraz 34, skąd pochodzą pojedyncze fragmenty czernionych i gładzonych brzuśców naczyń. Takie ułamki zarejestrowano jeszcze w odcinku 53 w warstwie III i w odcinku 54 w warstwie I.

Z kolei w przypadku kultury przeworskiej możemy wydzielić tylko dwa ułamki naczyń o gładkich powierzchniach barwy czarnej. Odkryto je w warstwie II odcinka 2, gdzie znaleziono niewielki fragment krawędzi naczynia barwy czarnej (ryc. 174: 1) i w warstwie II odcinka 13, gdzie również odkryto niewielki fragment takiego brzuśca naczynia.

Wśród silnie rozdrobnionego materiału ceramicznego możemy wyróżnić kilka form morfologicznych naczyń kultury łużyckiej (I. Marchelak, L. Tyszler 2003, ryc. 8–19). Za fragment naczynia wazowatego możemy uznać ułamek ze stożkowato uformowaną partią niewyodrębnionej krawędzi z odcinka 33 warstwy VII (ryc. 173: 9). Do tej kategorii naczyń możemy zaliczyć jeszcze ułamek wychylonej na zewnątrz krawędzi, odkryty w odcinku 45 w warstwie ornej (ryc. 173: 12) czy też fragment pogrubionej, wychylonej na zewnątrz krawędzi znaleziony w odcinku 28 w warstwie ornej (ryc. 173: 7). Z odcinka 31, z warstwy V pochodzi niewielki ułamek naczynia misowatego z krawędzią zagiętą do środka (ryc. 173: 8). Być może również do tej kategorii możemy zaliczyć fragment zarejestrowany w odcinku 34 w warstwie VII (ryc. 173: 10). Zbliżony morfologicznie fragment pochodzi z osady w Wytrzysszczkach, stanowisko 3, pow. Zgierz (W. Siciński, W. Stasiak 2010, s. 225, ryc. 40: 8). Naczynia takie dość często są spotykane w grupie środkowopolskiej kultury łużyckiej, gdzie datowane są na okres halsztacki D (M. Gedl 1975, s. 43). Jako fragment kubka lub dzbana możemy określić ułamek wychylonej na zewnątrz krawędzi naczynia z odcinka 28 z warstwy ornej (ryc. 173: 5) oraz fragment ucha z odcinka 18 z warstwy ornej (ryc. 173: 3). Do kategorii garnków możemy zaliczyć fragmenty odkryte w odcinkach 27 w warstwie VIII (ryc. 173: 4) i 28 w warstwie ornej (ryc. 173: 6). Posiadają one chropowatą powierzchnię oraz dołki i otwory perforacyjne tuż pod krawędzią.

W zestawie ceramiki kultury przeworskiej, pod względem morfologicznym możemy wyróżnić kategorię garnków, charakteryzujących się szorstką powierzchnią barwy brunatnej i pochodnych oraz pogrubioną i facetowaną lub tylko pogrubioną krawędzią. Są to ułamki ceramiki zarejestrowane w odcinkach: 3 w warstwach II (ryc. 174: 2) oraz IV (ryc. 174: 3),

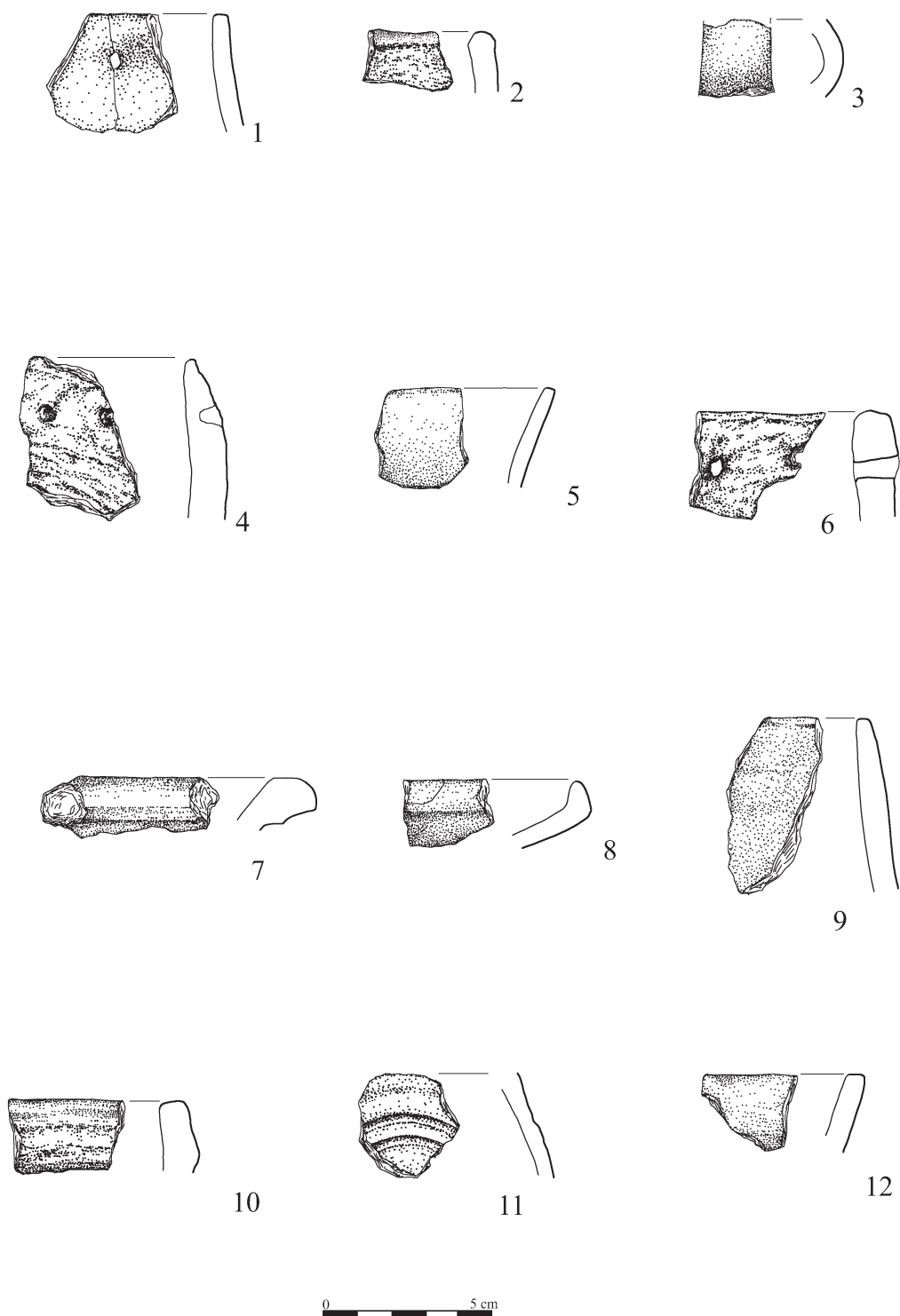
classified as the so-called tableware and thick-walled pottery with rough surfaces, referred to as kitchenware.

Only a few vessel fragments with smooth, black surfaces can be distinguished among the Lusatian pottery. They were found in an arable layer of section 28, where a small fragment of a rim of a black vessel was discovered (fig. 173: 5) and in the arable soil of sections: 26 and 34 where a few fragments of blackened and smoothed bellies were unearthed. Similar fragments were also found in section 53 in layer III and in section 54 in layer I.

Only two fragments of the Przeworsk culture pottery with smooth black surfaces were found. The first one – a fragment of a rim of a black vessel in layer II of section 2 (fig. 174: 1) and a small fragment of a belly of such vessel in layer II of section 13.

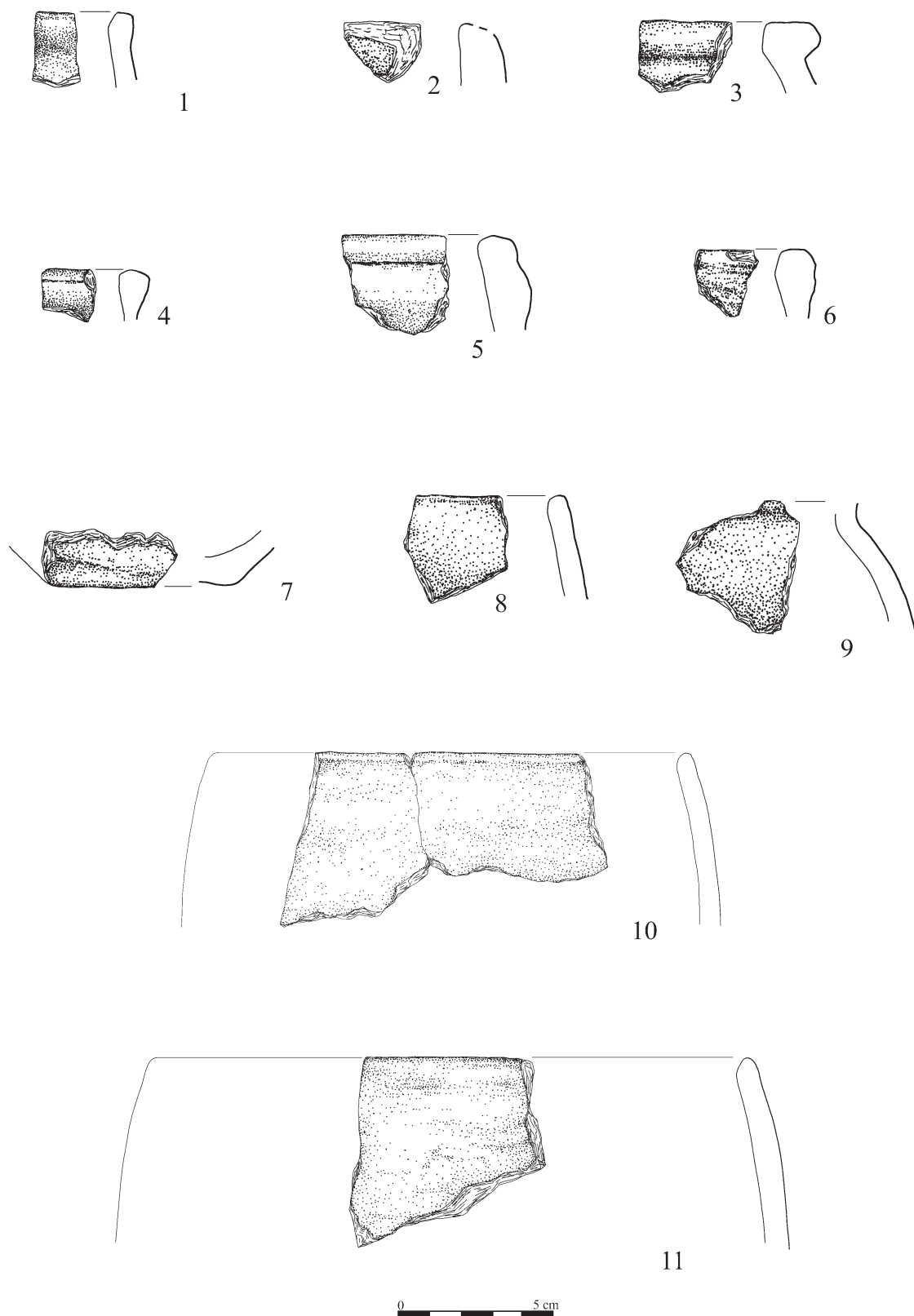
Several morphological groups can be distinguished among the heavily fragmented pottery material of the Lusatian culture (I. Marchelak, L. Tyszler 2003, fig. 8–19). A fragment with a conically formed part of the undistinguished rim found in section 33 of layer VII can be considered a vase (fig. 173: 9). A fragment of a rim tilted outwards, found in section 45 in the arable layer (fig. 173: 12) as well as a fragment of a thickened rim tilted outwards and found in section 28 in the arable layer (fig. 173: 7) can be also included in this group. A small fragment of a bowl-like vessel with a rim tilted inwards (fig. 173: 8) was found in section 31 in layer V. It is possible that a fragment found in section 34 in layer VII (fig. 173: 10) can also be included in this group. A morphologically similar fragment comes from the settlement at Wytrzysszczki, site 3, district of Zgierz (W. Siciński, W. Stasiak 2010, p. 225, fig. 40: 8). Vessels of this type are commonly found in the Central Polish group of the Lusatian culture, where they are dated to the Hallstatt period (M. Gedl 1975, p. 43). A fragment of a mug or a jug with a rim tilted outwards was found in the arable layer, section 28 (fig. 173: 5) and a fragment of a handle from the arable layer, section 18 (fig. 173: 3). Fragments found in sections 27 in layer VIII (fig. 173: 4) and in the arable layer, section 28 (fig. 173: 6) can be classified as pots. They have coarsened surfaces and holes and punctures right under the rim.

The pottery of the Przeworsk culture, contains the morphological group of pots, which is characterized by a coarse surface of brown or similar colour as well as a thickened and faceted or only thickened rim. To this group belong the fragments found in the following sections: 3 in layer II (fig. 174: 2) and IV (fig. 174: 3), 13 in layer II (fig. 174: 4), 33 in layer I (fig. 174: 5) and 34 in layer

Ryc. 173. Gaj, st. 1, pow. włocławski, woj. kujawsko-pomorskie. Materiały kultury lużyckiej. 1. Odc. 8, w-wa orna; 2. Odc. 8, w-wa III; 3. Odc. 18, w-wa orna; 4. Odc. 27, w-wa VIII; 5-7. Odc. 28, w-wa orna; 8. Odc. 31, w-wa V; 9. Odc. 33, w-wa VII; 10. Odc. 34, w-wa VII; 11. Odc. 35, w-wa II; 12. Odc. 45, w-wa orna.

Fig. 173. Gaj, site 1, district of Włocławek, province of Kuyavia-Pomerania. Artefacts of the Lusatian culture. 1. section 8, arable layer; 2. section 8, layer III; 3. section 18, arable layer; 4. section 27, layer VIII; 5-7. section 28, arable layer; 8. section 31, layer V; 9. section 33, layer VII; 10. section 34, layer VII; 11. section 35 layer II; 12. section 45, arable layer.

Ryc. 174. Gaj, st. 1, pow. włocławski, woj. kujawsko-pomorskie. Materiały kultury przeworskiej. 1. Odc. 2, w-wa II; 2. Odc. 3, w-wa II; 3. Odc. 3, w-wa IV; 4. Odc. 13, w-wa II; 5. Odc. 33, w-wa I; 6. Odc. 34, w-wa I; 7. Odc. 37, w-wa V; 8. Odc. 38, w-wa IV; 9. Odc. 38, w-wa V; 10. Odc. 90, w-wa VI; 11. Odc. 90, w-wa VII.

Fig. 174. Gaj, site 1, district of Włocławek, province of Kuyavia-Pomerania. Artefacts of the Przeworsk culture. 1. section 2, layer II; 2. section 3, layer II; 3. section 3, layer IV; 4. section 13 layer II; 5. section 33, layer I; 6. section 34, layer I; 7. section 37, layer V; 8. section 38, layer IV; 9. section 38, layer V; 10. section 90, layer VI; 11. section 90, layer VII.

13 w warstwie II (ryc. 174: 4), 33 w warstwie I (ryc. 174: 5) i 34 w warstwie I (ryc. 174: 6). Do tej grupy należy także fragment dna odkryty w odcinku 37 w warstwie V (ryc. 174: 7). Natomiast do kategorii naczyń gruszkowatych lub też dzbanów możemy zaliczyć ułamek krawędzi pozyskany z odcinka 2 w warstwie II (ryc. 174: 1). Również do grupy garnków o szorstkiej powierzchni możemy zakwalifikować fragment odkryty w odcinku 38 w warstwie V (ryc. 174: 9). Charakteryzuje się on esowato uformowanym profilem, baniastym brzuchem oraz krawędzią wychyloną na zewnątrz. Ostatnią grupę ceramiki tworzą naczynia o nieznacznie baniastym brzuchu, niewyodrębnionej krawędzi lekko nachylonej do środka naczynia i delikatnie szorstkiej powierzchni barwy brunatnej. Pochodzą one z odcinka 90 z warstw VI (ryc. 174: 10) i VII (ryc. 174: 11). Można je zaliczyć do grupy III naczyń wyróżnionej przez T. Lianę (1970, s. 439) dla materiałów sepulkralnych spotykanych w bardzo długim przedziale czasowym kultury przeworskiej.

Tylko kilka ułamków naczyń kultury łużyckiej nosi znamiona zdobnictwa. Na wyróżnienie zasługuje fragment zdobiony półkolistymi żłobkami odkryty w odcinku 35 w warstwie XI (ryc. 173: 11). W ten sposób zdobione są naczynia wazowate, misy i kubki. Ornament taki uważany jest za szczytkową formę ornamentu guzowego i wiązany z IV i V okresem epoki brązu (M. Gedl 1975, s. 76; I. Marchelak, L. Tyszler 2003, s. 102). Na uwagę zasługują jeszcze dwa fragmenty ceramiki z widocznymi głębokimi, niewielkimi dołkami. Pierwszy z nich to ułamek krawędzi naczynia beczułkowatego o chropowatej powierzchni z widocznymi dwoma dołkami wykonanymi do około połowy grubości ścianki naczynia. Pochodzi on z odcinka 27 z warstwy VIII (ryc. 173: 4). Drugi fragment z pełną perforacją krawędzi odkryty w odcinku 28 w warstwie ornej (ryc. 173: 6). Otwory pod krawędzią naczyń spotyka się na wielu obszarach kultury łużyckiej w okresie halsztackim i we wczesnym okresie lateńskim (T. Węgrzynowicz 1969, s. 391, ryc. 1: a–c; 3: a, b; H. Wiklak 1972, s. 53). W Polsce środkowej odkryto je ostatnio m.in. na cmentarzystku w Gozdowie (W. Siciński 2010, s. 25–26) czy na osadzie w Wytrzyszczkach, stanowisko 3 (W. Siciński, W. Stasiak 2010, s. 227). Uważane są za elementy charakterystyczne dla ceramiki grup południowo-wschodnich kultury łużyckiej (S. Czopek 1992, s. 92). Kwestią dyskusyjną jest natomiast funkcja częściowych czy pełnych perforacji przykrawędnych ścianek naczyń. Czy jest to element zdobniczy, czy też funkcjonalny.

Wśród materiału ceramicznego kultury przeworskiej nie stwierdzono fragmentów naczyń zdobionych.

I (fig. 174: 6). A fragment of a bottom, found in section 37 in layer V (fig. 174: 7) also belongs in this group. A fragment of a rim found in section 2 in layer II (fig. 174: 1) can be also included in the category of pear shaped vessels or jugs. A fragment found in section 38 in layer V (fig. 174: 9) can be also classified as pots with coarsened surfaces. It is characterised by an S-shaped profile, bulging belly and a rim tilted outwards. The last group are vessels with a slightly bulging belly and an undistinguished rim, slightly tilted inwards the vessel and slightly coarsened surfaces, brown in colour. Fragments found in section 90 in layers: VI (fig. 174: 10) and VII (fig. 174: 11) belong in this group. They can be classified as group III of vessels distinguished by T. Liana (1970, p. 439) for sepulchral artefacts which are found in the long time span of the Przeworsk culture.

Only several fragments of the Lusatian culture is decorated. Especially noteworthy is a fragment decorated with semicircular grooves found in section 35 and layer XI (fig. 173: 11). This is how vase-like vessels, bowls and mugs are decorated. This type of decoration is considered a vestigial form of knob ornamentation and is connected with the Bronze Age IV and V (M. Gedl 1975, p. 76; I. Marchelak, L. Tyszler 2003, p. 102). Two other pottery fragments with deep, small holes are also noteworthy. The first one is a fragment of a rim of a barrel-like vessel with coarsened surfaces, and visible holes made up to the half of the of the vessel wall thickness. It comes from section 27, layer VIII (fig. 173: 4). The second fragment with full perforation of rims was found in section 28 in its arable layer (fig. 173: 6). The holes under the rim of the vessels can be found in many areas of the Lusatian culture in the Hallstatt period and in the early La Tène period (T. Węgrzynowicz 1969, p. 391, fig. 1: a–c; 3: a, b; H. Wiklak 1972, p. 53). They were found in Central Poland at the cemetery at Gozdów (W. Siciński 2010, p. 25–26) or in the settlement at Wytrzyszczki, site 3 (W. Siciński, W. Stasiak 2010, p. 227). They are characteristic of the pottery of south – eastern groups of the Lusatian culture (S. Czopek 1992, p. 92). Whether the function of the partial or full perforation of the area near the rim of the vessel is decorative or functional still remains unanswered.

No fragments of decorated vessels were found among the pottery of the Przeworsk culture.

Chronologia

Zaprezentowany powyżej bardzo ułamkowy i źle zachowany materiał zabytkowy kultury łużyckiej pozyskany w trakcie badań wykopaliskowych grobowca „kujawskiego” kultury pucharów lejkowatych na stanowisku 1 w Gaju pozwala przyjąć dość szerokie ramy chronologiczne śladów osadnictwa kultury łużyckiej. Za najstarszy należy uznać fragment brzuśca naczynia odkryty w odcinku 13 w warstwie II, którego technologia wykonania wskazuje prawdopodobnie na pogranicze schyłku kultury trzcinieckiej i początku wczesnej fazy kultury łużyckiej. Kolejnym elementem datującym jest ułamek brzuśca zdobionego półkolistymi żłobkami zarejestrowany w odcinku 35 w warstwie XI (ryc. 173: 11). Taki sposób zdobienia, jak wykazano wyżej, wskazuje na chronologię tego fragmentu na IV–V okres epoki brązu. Na drugim krańcu mamy fragmenty naczyń zdobionych perforacją umieszczoną pod krawędzią. Naczynia tego rodzaju spotykane są na wielu obszarach kultury łużyckiej w okresie halsztackim i we wczesnym okresie lateńskim. Element ten wskazuje na schyłkową fazę kultury łużyckiej. Możemy więc stwierdzić, że penetracja osadnicza ludności kultury łużyckiej rejonu osadzenia grobowca nr 2 w Gaju miała miejsce począwszy od wczesnej po późną fazę kultury łużyckiej. Bardzo silnie zniszczony i ułamkowy materiał zabytkowy kultury łużyckiej nie pozwala jednak na dokładniejszą analizę morfologiczną i chronologiczną.

Materiał ceramiczny kultury przeworskiej pozyskany w trakcie badań wykopaliskowych na stanowisku 1 w Gaju pozwala na wydzielenie dwóch zbiorów zróżnicowanych chronologicznie. Pierwszy z nich obejmuje charakterystyczne dla wczesnej kultury przeworskiej ułamki naczyń o pogrubionych oraz facetowanych i pogrubionych krawędziach (ryc. 174: 1–6), które chronologicznie należy umieszczać w młodszym okresie przedrzymskim. Z uwagi jednak na stan ich zachowania trudno doszukiwać się do nich analogii na innych stanowiskach. Drugi zbiór obejmuje m.in. bardzo charakterystyczne naczynia o średnicy wylewu mniejszej od największej wydętości brzuśca (ryc. 174: 10, 11). Spotykane są w różnym natężeniu w dość długim przedziale czasowym, głównie w okresie wpływów rzymskich, ale najbardziej charakterystyczne są dla fazy B₂ wczesnego okresu rzymskiego (T. Liana 1970, s. 439; W. Siciński 2011, s. 33).

Chronology

The partially preserved and fragmented artefacts of the Lusatian culture found during the excavations of the “Kuyavian” long barrow of the Funnel Beaker culture at site 1 at Gaj permits accepting a wide chronology of the settlements of the Lusatian culture. The oldest artefact is probably a fragment of a vessel found in section 13, layer II, whose technology of production indicates the end of the Trzciniec culture and the beginning of the early phase of the Lusatian culture. Another dating element is a fragment of a belly decorated with semicircular grooves found in section 35 in layer XI (fig. 173: 11). As mentioned above, this type of decoration points to the Bronze Age IV–V. Moreover, there are also fragments of vessels decorated with perforated holes, found typically at many areas of the Lusatian culture in the Hallstatt period and in the early La Tène period. Therefore, it can be concluded that the settlements of the Lusatian culture of the area of long barrow no. 2 at Gaj started in the early phase of the Lusatian culture and culminated in its late phase. More detailed morphological or chronological analysis is, however, not possible, due to the heavily damaged and fragmented character of the artefacts.

The pottery of the Przeworsk culture found during the excavations at site 1 at Gaj permits distinguishing two chronologically different assemblages. The first one contains vessels with thickened and faceted or just thickened walls characteristic of the early Przeworsk culture (fig. 174: 1–6) which chronologically belongs to the younger Pre-Roman Iron Age. However, the very poor state of preservation of artefacts makes it impossible to find analogies at other sites. The second assemblage contains e.g. very characteristic vessels, with the mouth diameter smaller than the largest width of the belly (fig. 174: 10, 11). They are found in different frequency over a rather long time span, especially during the time of the Roman Iron Age. They are most characteristic of phase B₂ of the Early Roman Iron Age (T. Liana 1970, p. 439; W. Siciński 2011, p. 33).

